

Nikola ETEROVIĆ, **Sveta Stolica i Hrvatska. Priznanje – Ugovori – Suradnja**, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2019., 272 str.

U izdanju Kršćanske sadašnjosti izašla je 2019. godine knjiga autora nadbiskupa Nikole Eterovića naslovljena *Sveta Stolica i Hrvatska. Priznanje – Ugovori – Suradnja*. Knjiga je rezultat autorova višegodišnjeg djelovanja i poznavanja navedene materije. Podijeljena je na pet većih cjelina i zaključno razmatranje.

Nakon »Predgovora« (5–9) uzoritog kardinala nadbiskupa zagrebačkog monsijora Josipa Bozanića i »Uvodnog slova« (11–12) slijedi prva cjelina naslovljena »Katolička crkva« (15–17) u kojoj nakon uvodnih napomena i općih informacija autor stavlja naglasak na ustroj Katoličke crkve (18–20) kroz objašnjavanje hijerarhijske strukture i djelatnosti Svete Stolice (20–21), Svetog Oca (21–23) i Rimske kurije (23–39). Naglasak je na zajedništvu Božjega naroda, koja se posebno ogleda u kolegijalnosti biskupa i članova biskupskoga reda, kako to pokazuje naslov »Crkva zajedništvo (*communio*) Božjega naroda«, (30–33). Stoga nadalje razjašnjava važnost i djelatnost Biskupske sinode (34–35), Kardinalskog zbora (35–37) i drugih oblika biskupskog kolegijaliteta (37–38) uz iznošenje statističkih podataka koji pridonose boljem poznavanju iznesenoga.

U drugoj cjelini knjige naslovljenoj »Sveta Stolica u okviru međunarodne zajednice« autor razjašnjava položaj Svete Stolice u okviru međunarodnog prava. U povijesnom kontekstu razjašnjava da je Sveta Stolica subjekt međunarodnog prava, što je njezina posebnost u odnosu na druge Crkve i vjerske zajednice – »Sveta Stolica – subjekt međunarodnog prava« (41–44). Posebno donosi pregled diplomatskih aktivnosti Svete Stolice u dijelu naslovljenom »Prioriteti Svete Stolice« (45–72) i ukazuje na djelatnost različitih dikasterija, vijeća, povjerenstva, zaklada, institucija i papa Ivana Pavla II., Benedikta XVI. i pape Franje na tom području. Pritom ukazuje na novu evangelizaciju, službu ljubavi, službu odgoja, ekumensku djelatnost i međuvjerski dijalog. U potpoglavlju »Sveta Stolica u međunarodnoj zajednici« (72–76) autor razjašnjava djelatnost Katoličke crkve na društvenom području, u odnosu prema Crkve prema državama i međunarodnim ustanovama. Zatim iznosi osnovne podatke o Državi Grada Vatikana (76–78). Iznosi primjere djelovanja Svete Stolice (79–84) na području promicanja vjerske slobode u svijetu i podupiranje pozitivnih inicijativa na međunarodnom planu. Posebnu je pažnju autor posvetio Apostolskoj nuncijaturi (84–88), apostolskom nunciju (88–91) i važnosti službe apostolskih nuncija (91–101), iznoseći uz pravni okvir i konkretne primjere djelovanja. Promicanje mira autor iznosi kao jednu od osnovnih zadaća Svete Stolice (101–112), iznoseći kronološki poruke papa od Pavla VI. 1968. godine do pape Franje 2019. godine.

Potom piše o suradnji religija na promicanju mira (112–120), posredničkoj ulozi Svete Stolice (120–123) i načelima koja zastupa Sveta Stolica (123–127). Na kraju poglavlja razjašnjava zašto je Ivan XXIII. nazvao Katoličku crkvu *Mater et Magistra*. Ukazuje na djelatnost Svete Stolice u smislu potpisivanja i ratificiranja međunarodnih ugovora, poštivanja prava i zauzimanja načela o društveno-političkom sustavu.

Treća cjelina naslovljena »Sveta Stolica i Hrvatska« otvorena je poglavljem »Hrvatski sveti i blaženici« (137–142), a podijeljena je na svetce i blaženike prije uspostave Kongregacije za kauze svetaca i nakon njezine uspostave, a nalazimo i kronološke popise

mučenika, blaženika i svetaca. Slijedi izlaganje autora sa znanstvenog skupa naslovljenog *Kako je nastala država Hrvatska 1991. U povodu 10. obljetnice smrti akademika Franje Tuđmana, prvog predsjednika Republike Hrvatske* održanog u Zagrebu 2009. godine, a izlaganje je naslovljeno »Sveta Stolica i priznanje Republike Hrvatske« (142–157). To je prikaz potpore Svete Stolice traženju novog odnosa između republika, stajališta Svete Stolice nakon referenduma te susreta pape Ivana Pavla II. i predsjednika Tuđmana, kao i ostalih susreta predstavnika Svete Stolice i Republike Hrvatske te aktivnog zauzimanja Svete Stolice za priznavanje Hrvatske i Slovenije. Potom slijedi poglavlje »Ugovori između Svete stolice i Republike Hrvatske iz 1996. i 1998. godine« (158–170), a riječ je o izlaganju autora na skupu *Sveta Stolica i Hrvatska. Dvadeset godina diplomatskih odnosa*, održanom u Vatikanu 2012. godine. Autor je prikazao nastanak ugovora te njihov sadržaj uz dodatak kronološkog popisa susreta predstavnika Svete Stolice i Republike Hrvatske: »Susreti visokih predstavnika Svete Stolice i Republike Hrvatske« i »Susreti Svetoga Oca s hrvatskim dužnosnicima u Vatikanu« (171–173).

Četvrta cjelina knjige pod naslovom »Crkva i država – konkordatski sustav suradnje« započinje istoimenim poglavljem (177–208), koje je nastalo na osnovi teksta predavanja održanog u Zagrebu 2018. godine u povodu Dana međunarodnog priznanja Republike Hrvatske. U tom poglavlju autor razmatra priznanje Hrvatske pape Ivana Pavla II., donosi kratak povijesni presjek podijele duhovne i svjetovne vlasti te konkordatskog sustava, razlaže osnovne modele primjene načela odvajanja Crkve i države: državna Crkva, simfonijski model i odvajanje Crkve i države po francuskom ili konkordatskom sustavu. Prikazani su postojeći konkordatski ugovori, zaključna razmatranja te diskusija koja je uslijedila nakon izlaganja. Sljedeće poglavlje naslovljeno »Konkordat između Svete Stolice i Republike Poljske« (208–214) tekst je autora prigodom 25. obljetnice uspostave diplomatskih odnosa između Svete Stolice i Republike Poljske u kojem je iznio podatke o procesu dogovaranja i ratifikacije konkordata u kojem je sam sudjelovao. Ta je cjelina zaključena razgovorom s autorom dok je obnašao službu nuncija u Berlinu o ugovorima između Republike Hrvatske i Svete Stolice: »Ne povlaštenost Crkve, nego uređeni odnosi« (214–222).

Posljednja cjelina knjige naslovljena »Pravo i religija u europskoj perspektivi« (225–251) sadrži istoimeno poglavlje i izlaganje autora na konferenciji o odnosu Crkve i države u Srednjoj i Istočnoj Europi 25 godina nakon urušavanja komunizma održano u Freisingu 2016. godine. Autor razjašnjava pravni okvir odnosa prava i religije, zatim traktate i konvencije u Europskoj uniji na tu temu i suočavanje Crkve na teološkom i kanonskom području s razvojem civilnog zakonodavstva o ljudskim pravima. Popisani su tematski ugovori koje je sklopila Sveta Stolica.

Na kraju knjige nalazimo uobičajen znanstveni aparat: »Zaključak« (255–257), »Životopis« (258–263) i objavljene članke autora, »Kazalo imena« (264–268) te »Sadržaj« (269–272).

Prikazana knjiga iznimno je vrijedan prilog boljem poznavanju odnosa Republike Hrvatske i Svete Stolice na osnovi sklopljenih ugovora, ali i međusobnih veza kako povijesnih tako i kulturoloških. Također dobivamo dragocjen uvid u ustroj i narav papinstva, djelovanje Svete Stolice i njezine diplomatske aktivnosti te odnos prava i religije, slobode i ljudskih prava, poglavito u europskom kontekstu.

Ana Biočić